

« محدثه رضایی / دانشجوی کارشناسی ارشد مشاوره »

اشاره

« رویکرد مشارکتی » باعث درگیری دانش آموزان در فرایند آموزش می شود و به آن ها یاد می دهد که چگونه به یادگیری مطالب بپردازند و به صورت فعال مسائل را حل کنند. معلم نقش هادی، راهنما و تسهیل کننده را دارد و به دانش آموزان کمک می کند، مسائل را تعریف و برای حل موفقیت آمیز آن ها اقدام کنند. همچنین معلم باید مکانی آرام توأم با جو مثبت و اطلاعات مورد نیاز برای دانش آموزان فراهم آورد. در این مقاله، علاوه بر بررسی رویکرد مشارکتی، با توجه به گسترش استفاده از محیط های مبتنی بر وب، سامانه «ادمودو» نیز بررسی می شود. در سامانه ادمودو می توان با ایجاد محیط های مشارکتی، امکان فعالیت های گروهی و ارائه پروژه های مشارکتی را فراهم کرد.

کلیدواژه ها: رویکرد مشارکتی، ارزشیابی گروهی، ادمودو

سندش مشارکتی

مقدمه

هر آموزشی با «ارزشیابی» همراه است. در واقع، ارزشیابی سنجه‌ای است برای ارزیابی کار معلمان و سال‌هاست به‌عنوان یکی از جنبه‌های اساسی توسعه مدارس مورد توجه واقع شده است (استرانگ، ۲۰۰۶). اصطلاح ارزشیابی به‌طور ساده به معنای «تعیین ارزش» برای چیزی است. اما تعریف جامع آن را گی (۱۹۹۱) ارائه داده است: «ارزشیابی فرایندی نظام‌دار برای جمع‌آوری، تحلیل و تفسیر اطلاعات است و به این منظور صورت می‌گیرد که تعیین شود: آیا هدف‌های مورد نظر تحقق یافته‌اند یا در حال محقق شدن هستند و به چه میزانی؟»

در واقع، در فرایند ارزشیابی آموزشی، هدف تعیین کیفیت کار معلم است و تعیین میزان یادگیری دانش‌آموز و به تبع آن، تعیین میزان موفقیت معلم در امر آموزش و بهبود عملکرد او. با توجه به اختلاف دیدگاه صاحب‌نظران حوزه ارزشیابی آموزشی، رویکردهای گوناگونی در این زمینه پدید آمده‌اند که آن‌ها را به شش دسته تقسیم کرده‌اند: رویکرد مبتنی بر هدف، رویکرد مبتنی بر مدیریت، رویکرد مبتنی بر مصرف‌کننده، رویکرد مبتنی بر نظر متخصصان، رویکرد مبتنی بر اختلاف نظر متخصصان و رویکرد طبیعت‌گرایانه و مبتنی بر مشارکت‌کنندگان (ورتن و سندرز، ۱۹۸۷).

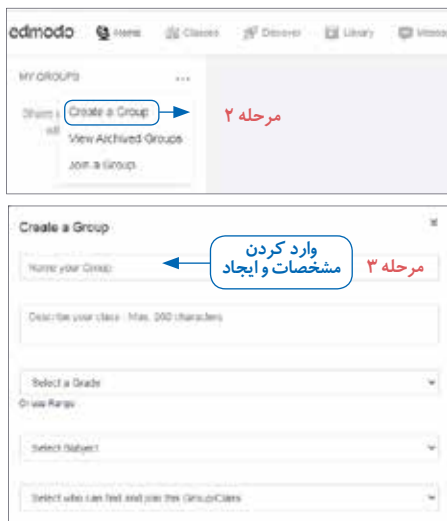
رویکردهای ارزشیابی موجود، به دلیل تأکید بر هدف‌گرایی و عینیت‌گرایی، روش‌هایی ماشینی و غیرانسانی را برگزیده‌اند. این‌گونه ارزشیابی‌ها معمولاً در ادامه شیوه آموزشی معلم‌محور می‌آیند؛ به‌گونه‌ای که معلم متکلم و حده است. در نهایت هم برای امتحان پایانی سؤالاتی طرح می‌شود که پاسخ آن‌ها عیناً در طول دوره آموزشی توسط معلم تدریس شده است؛ بی‌آنکه دانش‌آموزان نقشی در فرایند آموزش داشته باشند. آنان در این روش‌ها، به‌جای درگیری با مطلب و دریافتن اصل موضوع، صرفاً آن را برای پاسخ‌دهی در امتحان به حافظه می‌سپارند. با توجه به تفاوت‌های

فردی در قدرت حافظه، می‌توان نتیجه گرفت این شیوه، روش چندان معتبری برای ارزیابی آنچه دانش‌آموزان دریافته‌اند و کیفیت آموزش معلمان نیست.

«مشارکت» به معنای وسیع کلمه، عبارت از اتحاد و هماهنگی منابع و کوشش‌های هر فرد در تلاش مشترک برای نیل به نتایجی است که توسط همگان جست‌وجو می‌شود. تدریس مشارکتی نیز نوعی رابطه بین فردی است که نه تنها با همکاری، بلکه با حساسیت نسبت به نیازهای دیگران مشخص می‌شود. وظیفه اصلی معلم در تدریس مشارکتی ایجاد زمینه مشارکت، همکاری و همیاری گروهی میان دانش‌آموزان است. کار او ایجاد رقابت نیست، بلکه ایجاد رفاقت، همکاری و صمیمیت میان دانش‌آموزان است (سیف، ۱۳۹۲).

فرایند آموزش در کلاس این‌گونه است که معلم با طرح سؤالی همه‌فهم، به موضوع بحث کلاس ورود می‌کند و از دانش‌آموزان می‌خواهد، نظرات شخصی خود را بگویند و با استفاده از گزاره‌های به‌دست‌آمده از خود دانش‌آموزان بحث را پیش می‌برد. او با طرح مفاهیم موردنظر به ذهن دانش‌آموزان جهت می‌دهد. در واقع یک بحث گروهی به وجود می‌آورد و به این ترتیب دانش‌آموز خود را جزئی از تدریس می‌بیند. هر پاسخ درست دانش‌آموز طی این بحث مشارکتی، در کنار ایجاد انگیزه برای حضور مستمر در بحث‌ها، باعث می‌شود مطالب بهتر در ذهن او ثبت شوند. برخی مزیت‌های تدریس مشارکتی عبارت‌اند از:

- توزیع دانش میان معلم و دانش‌آموزان؛
- تقسیم قدرت بین معلم و دانش‌آموزان؛
- الگودهی به دانش‌آموزان برای مشارکت در تفکر (هم در محتوا و هم در فرایند)؛
- آماده‌سازی دانش‌آموزان برای احساس مسئولیت در قبال یادگیری از طریق دادن بازخورد به یکدیگر؛

جمع‌بندی

در روش مبتنی بر مشارکت، ارزشیابی نهایی تنها به محتوای ارائه شده توسط معلم محدود نیست و مجموعه‌ای از عوامل در نمره پایانی نقش خواهند داشت. مضاف بر آن، میزان استرس وارد بر دانش‌آموزان، به خاطر تکیه‌نکردن صرف بر قدرت حافظه و نمره پایانی کاهش خواهد یافت. لذا طرح بحث‌های گروهی و بهره‌گیری از رویکرد مذکور، تجربه‌ای موفق در زمینه آموزش و ارزشیابی به همراه دارد و در واقع این نوع ارزشیابی نمونه‌ای از ارزشیابی تکوینی است.

هدف اساسی بحث‌ها و پروژه‌های گروهی ایجاد احساس مسئولیت بیشتر نسبت به یادگیری و درونی‌سازی سنجش و ارزشیابی یادگیری است. در این روش، یادگیرنده در فرایند ارزشیابی از عملکرد هم‌کلاسی خود، بهتر می‌تواند از وظایف درسی، نقاط قوت و احیاناً نقاط ضعف خود در زمینه یادگیری آگاهی یابد. این نوع سنجش یکی از مراحل سنجش تکوینی است که غالباً برای کارهای گروهی مناسب است. به‌ویژه زمانی به‌خوبی عمل می‌کند که هم فرایند و هم نتیجه کار گروهی مورد سنجش قرار گیرند.

پی‌نوشت

1. Edmodo: <https://www.edmodo.com/>

منابع

- سیف، علی‌اکبر (۱۳۹۲). اندازه‌گیری، سنجش و ارزشیابی آموزشی. نشر دوران. تهران.
- مظفری، عباسعلی و فتحی نژاد، فرهاد (۱۳۹۱). ارزشیابی مشارکتی؛ نگاهی دوباره به یادگیری. انتشارات مدرسه. تهران.
- Gay, L. R. (1991). Educational evaluation and measurement (2nd ed.). Maxwell Macmillan International.
- Strong, J. H. (2006). Evaluating teachers (2nd ed.). Thousand Oaks, CA: Crown Press.
- Worthen, B. R., Sanders, J. K. (1987). Educational evaluation: Alternative approaches and practical guidelines. New York: Longman.

● طراحی تکالیف یادگیری و درگیر شدن با آن‌ها با انگیزه و تمایل قوی‌تر؛

● خودسنجی عملکرد یادگیری و سنجش کار گروهی.

نتایج پژوهش‌ها نشان می‌دهند، مسئولیت مشترک و تعامل، احساسات مثبت‌تری نسبت به تکالیف و افراد دیگر ایجاد می‌کند، روابط بین‌گروهی بهتری به‌وجود می‌آورند و دانش‌آموزانی که از سطح تحصیلی ضعیفی برخوردارند، به تصویر بهتری از خویشتن می‌رسند (جویس و همکاران، ۲۰۰۴).

ارزشیابی به شیوه مشارکتی نیز مزایای قابل توجهی دارد؛ از جمله اینکه آزمون‌های ارزشیابی مشارکتی:

● موجب به حداقل رسیدن اضطراب و نگرانی ناشی از امتحان می‌شوند و در عوض به حصول انگیزه و اعتمادبه‌نفس می‌انجامند.

● معناگرا هستند، یعنی دانش‌آموزان برای حصول موفقیت در آن‌ها باید با فرایند مشارکت در کلاس آشنا شده باشند (که می‌توان نتیجه گرفت تأثیر بسزایی در کیفیت یاددهی - یادگیری دارند).

● به‌نوعی کار گروهی محسوب می‌شوند. دانش‌آموزان از نظرات هم برای ارائه پاسخی صحیح و کامل استفاده می‌کنند و یادگیری عمیق‌تر می‌شود (مظفری و فتحی نژاد، ۱۳۹۱).

در ادامه یکی از محیط‌های مشارکتی مبتنی بر وب مورد بررسی قرار می‌گیرد.

نمونه‌ای از یک محیط مبتنی بر وب مشارکتی

«ادمودو»^۱ یک سامانه مدیریتی قوی با امکانات کاربردی است که بسیاری از امور را برای معلم نظم می‌دهد و سرعت و دقت نهایی را به‌صورت چشم‌گیری بهبود می‌بخشد. ادمودو امکان ایجاد کلاس، افزودن یادگیرندگان، حضور والدین و در جریان امور تحصیلی فرزندان قرار گرفتن آنان، ارائه تکالیف به فراگیران و ثبت نمره و بسیاری دیگر از امکانات را ارائه می‌دهد.

برای ایجاد گروه‌های مشارکتی سه مرحله زیر را طی کنید:

